

Słowacja nie będzie kredytować Grecji

Jakub Groszkowski

11 sierpnia słowacki parlament odrzucił umowę, w której poprzedni, lewicowy rząd zobowiązał się pożyczyć 816 mln euro pogrążonej w kryzysie finansowym Grecji w ramach pakietu pomocowego Unii Europejskiej i Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW). Decyzja posłów, która odpowiada stanowisku nowego, centroprawicowego rządu, wywołała krytyczne reakcje w Komisji Europejskiej (KE) i wzbudziła zaniepokojenie przedstawicieli państw strefy euro. Słowację oskarżono o złamanie zasady solidarności i niedotrzymanie zobowiązań. Formalnie nie grożą Słowacji żadne sankcje, ale decyzja ta może osłabić pozycję tego państwa w UE. Niechęć unijnych liderów wobec Słowacji prawdopodobnie będzie miała charakter przejściowy, gdyż słowackie podejście do reformy strefy euro znajduje w UE także zwolenników.

Głosowanie w słowackiej Radzie Narodowej przebiegło zgodnie z rekomendacjami centroprawicowego rządu Ivety Radicovej, który konsekwentnie krytykuje przyjęte w UE metody walki z kryzysem finansowym. Krótco po zaprzysiężeniu gabinetu na początku lipca, słowacka premier podjęła nieudaną próbę renegotjacji zobowiązań przyjętych w Radzie UE przez poprzedni gabinet Roberta Ficy. Ostatecznie rząd Radicovej zgodził się poprzeć powołanie europejskiego mechanizmu stabilizacyjnego (EFSF), który ma zabezpieczać płynność finansową państw strefy euro. W ramach EFSF Słowacja zobowiązała się do udzielenia gwarancji w wysokości 4,5 mld euro.

Centroprawicowy gabinet utrzymał jednak swój sprzeciw wobec trzyletniej pożyczki dla Grecji w wysokości 816 mln euro (1,3% PKB z 2009 roku), argumentując, że Słowacja jako najbiedniejszy członek strefy euro, który – nie zadłużając się nadmiernie – przeprowadził bolesne reformy, nie powinna pożyczać pieniędzy znacznie bogatszej Grecji.

Rząd nie mógł być pewny zablokowania pożyczki dla Grecji w parlamencie, gdyż z jego stanowiskiem nie zgadzała się zarówno opozycyjna, lewicowa partia Smer-SD, jak i koalicyjny Ruch Chrześcijańsko-Demokratyczny (KDH). Pożyczkę poparło jednak tylko dwóch posłów KDH, a posłowie Smer-SD niespodziewanie nie wzięli udziału w głosowaniu, argumentując, że nie posiadają wystarczających informacji na temat sytuacji finansowej Grecji.

Słowacja pod prężerem

Odrzucenie pożyczki dla Grecji przez Słowację zostało ostro skrytykowane przez Komisję Europejską. Komisarz ds. gospodarczych Olli Rehn zarzucił Słowakom „brak solidarności”, a jego rzecznik prasowy zapowiedział bliżej nieokreślone „sankcje polityczne”. Z krytyką

wystąpił też rzecznik niemieckiego rządu. Zmianę stanowiska próbują wymusić na Słowacji przedstawiciele Europejskiej Partii Ludowej (EPP), do której należą dwie z czterech słowackich partii koalicyjnych – Słowacka Unia Demokratyczno-Chrześcijańska (SDKU-DS) premier Radiczovej i KDH. Francuscy eurodeputowani z EPP reprezentujący Unię na rzecz Ruchu Ludowego Nicolasa Sarkozy’ego zapowiedzieli wysłanie specjalnej misji do Bratysławy, której celem miałyby być przekonanie słowackich władz do zmiany stanowiska. O słowackim sprzeciwie rozmawiać będzie Angela Merkel z Ivetą Radiczovą podczas jej wizyty 25 sierpnia w Berlinie.

Słowaccy liderzy deklarują, że ich stanowisko jest nieodwołalne. Premier Iveta Radiczova stanowczo odrzuciła krytykę płynącą z UE, podkreślając, że ostateczna decyzja w sprawie pożyczki należała do demokratycznie wybranego parlamentu. Zdaniem słowackich liderów winnymi sytuacji w Grecji są nie tylko tamtejsi politycy, ale również Komisja Europejska i Eurostat, które zbyt późno zareagowały na katastrofalny stan greckich finansów. Według ministra finansów Ivana Miklosza ostra krytyka Słowacji ze strony unijnych polityków wynika z faktu, że Słowacy potrafili wykazać, iż działania antykryzysowe są nieadekwatne i niesprawiedliwe. Jego zdaniem nie ma powodu, aby nieproporcjonalnie duże obciążenia związane z pomocą Grecji ponosiła Słowacja (patrz Aneks), podczas gdy mechanizm pomocowy nie obciąża tymi kosztami banków, które zarabiały na greckim zadłużeniu.

Unia Europejska formalnie nie ma możliwości nałożenia na Słowację sankcji. Należy się jednak spodziewać ochłodzenia relacji między Bratysławą a Komisją Europejską oraz krytyki Słowacji na forum Rady UE. Niewykluczone, że konsekwencje swojej decyzji Słowacja odczuje przy nominacjach na stanowiska w unijnej administracji bądź w staraniach o pozyskanie siedziby którejś z unijnych agencji. Ponadto w UE ucierpiała wiarygodność Słowacji jako państwa posługującego się argumentem solidarności, np. w zabiegach o utrzymanie obecnego poziomu środków przeznaczanych na politykę spójności. W związku z tym słowacki głos może mieć mniejsze znaczenie podczas negocjacji nad nową perspektywą finansową UE na lata 2014–2020.

Konsekwencje dla strefy euro

Wycofanie się Słowacji z pożyczki nie stanowi zagrożenia dla wartego 110 mld euro pakietu pomocowego dla Grecji. Planowane zobowiązanie Słowacji najprawdopodobniej zostanie rozdzielone między pozostałe państwa strefy euro. Decyzja Słowacji niekorzystnie rzutuje jednak na polityczną spójność strefy euro. Problem ten będzie tematem wrześniowego spotkania unijnych ministrów finansów.

Kwestia pomocy dla Grecji pozostaje kontrowersyjnym tematem również w pozostałych państwach strefy euro. Nie można więc wykluczyć, że stanowisko Słowacji, choć krytykowane przez KE i europejskich liderów, spotka się z cichym poparciem tych środowisk w UE, które opowiadają się za bardziej stanowczym traktowaniem państw strefy euro przekraczających limity wskaźników makroekonomicznych. Słowacja jako jeden z niewielu krajów otwarcie popiera zaostrzenie reguł Paktu Stabilności i Wzrostu, wprowadzenie konkretnych sankcji za ich przekroczenie oraz przygotowanie mechanizmu kontrolowanego bankructwa dla członków strefy euro, proponowanego przez rząd niemiecki.

Aneks

Porównanie pierwotnie planowanego udziału państw strefy euro w pożyczce dla Grecji*

Państwo	Pożyczka dla Grecji względem PKB (w cenach bieżących) w 2009 roku	Udział w pożyczce dla Grecji obywatela
Słowacja	1,29%	150,77 EUR
Portugalia	1,26%	193,84 EUR
Malta	1,23%	169,24 EUR
Słowenia	1,1%	191,89 EUR
Włochy	0,97%	245,48 EUR
Cypr	0,94%	200,78 EUR
Hiszpania	0,93%	213,62 EUR
Niemcy	0,93%	272,31 EUR
Francja	0,87%	260,54 EUR
Finlandia	0,87%	277,87 EUR
Belgia	0,85%	266,05 EUR
Austria	0,84%	274,08 EUR
Holandia	0,82%	285,09 EUR
Irlandia	0,8%	294,38 EUR
Luksemburg	0,57%	425,53 EUR

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostat i MFW

*Wysokość wkładu poszczególnych państw została ustalona na podstawie wielkości ich rezerw w Europejskim Banku Centralnym